

Oppdragsgiver:

Oppdragsnr.: Dokumentnr.:

Til: Byggesak i kommunen
Fra: Norconsult v/Thomas Riddervold
Dato: 2021-03-01

► Forholdet mellom damsikkerhetsforskriften og ansvarsrettsystemet i plan- og bygningsloven

Bakgrunn - tillatelser for damtiltak

Det er Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) som fører tilsyn med driften og sikkerheten ved vassdragsanlegg, og det er som regel pålegg om tiltak etter bestemmelsene i forskrift om sikkerhet ved vassdragsanlegg (damsikkerhetsforskriften) som er bakgrunnen for tiltak på eksisterende dammer. Vassdragsanlegg er i damsikkerhetsforskriften definert som *dammer og vannveier med tilhørende konstruksjoner*. NVE har på sin nettside¹ utdypet dette til å gjelde dammer, vannveier (inntak, kanaler, rørgater og tunneler/sjakter med vann under trykk), stenge- og tappeorganer (luker og ventiler), sluseanlegg, tverrslagsporter og propper.

Vassdragsanlegg som er bygget med bakgrunn i en konsesjon etter vassdragslovgivningen (vannressursloven eller vassdragsreguleringsloven) vil være unntatt søknadsplikt etter plan- og bygningsloven (pbl), jfr. byggesaksforskriften (SAK10) § 4-3 første ledd bokstav b. Normalt vil det derfor være NVE som gir tillatelse til damrehabiliteringstiltak ved godkjenning av teknisk plan (NVEs damtilsyn) og ved godkjenning av detaljplan for miljø og landskap (NVEs miljøtilsyn)².

- Teknisk plan beskriver og dokumenterer hvordan dammen er prosjektert, og det er kravene i *damsikkerhetsforskriften* som skal legges til grunn for planleggingen og prosjekteringen av damtiltaket.
- Detaljplan for miljø og landskap beskriver alle deler ved tiltaket og som omfattes av konsesjonen, inkludert anleggsdeler som ikke faller inn under definisjonen vassdragsanlegg. Godkjent detaljplan for miljø og landskap kan sammenlignes med igangsettingstillatelse etter pbl.

Dammer som er bygget uten vassdragskonsesjon, som for eksempel eldre dammer bygget før vi fikk konsesjonslovene som vi har i dag, er ikke omfattet av unntaksbestemmelsen i SAK10 § 4-3 første ledd bokstav b. Søknad om tillatelse for slike tiltak må derfor behandles av kommunen etter pbl, istedenfor NVEs behandling av detaljplan for miljø og landskap. Teknisk plan for damanlegg i konsekvensklasse 1-4 skal alltid behandles og godkjennes av NVEs damtilsyn, uavhengig av om tiltaket har konsesjon.

Forholdet mellom damsikkerhetsforskriften og byggteknisk forskrift/pbl

Både byggteknisk forskrift (TEK17) og damsikkerhetsforskriften stiller tekniske krav til blant annet laster og dimensjonering, og formålet med begge forskriftene er å sikre at tiltaket planlegges og bygges etter gjeldende tekniske krav for å oppnå tilstrekkelig sikkerhet. Ifølge Standard Norge³ kan reglene i pbl og TEK17 anses som oppfylt dersom det benyttes metoder og utførelse i samsvar med Norsk Standard/Eurokodene i serien NS-EN 1990 til NS-EN 1999. Det er da forutsatt at standardenes nasjonale tillegg med de nasjonalt bestemte parameterne legges til grunn for prosjekteringen.

¹ www.nve.no/damsikkerhet-og-kraftforsyningsberedskap/damsikkerhet/dammer-og-vassdragsanlegg-definisjoner/?ref=mainmenu

² Eldre vassdragskonsesjoner kan mangle vilkår om at godkjenning av detaljplaner er tillagt NVE. I slike tilfeller må byggetillatelse gis med hjemmel i pbl, evt. først endre vassdragskonsesjonen med å tillegge vilkåret om NVEs godkjenning av detaljplaner.

³ www.standard.no/fagomrader/bygg-anlegg-og-eiendom/eurokoder1/

Oppdragsgiver:

Oppdragsnr.: Dokumentnr.:

Damsikkerhetsforskriften følger også i all hovedsak prinsippene gitt i aktuell Norsk Standard, se f.eks. forskriftens § 5-3 bokstav a annet ledd. Forskriftens ordlyd gir likevel uttrykk for at enkelte krav avviker fra Norsk Standard, som f.eks. «Hvis ikke annet er bestemt i forskriften her, gjelder bestemmelsene i aktuell Norske Standard», jfr. § 5-3 bokstav b fjerde ledd og «Grenseverdier i kapittelet her gjelder foran gjeldende Norsk Standard», jfr. § 5-4 første ledd. I tillegg har NVE utgitt en rekke veiledere og retningslinjer som det forutsettes blir fulgt i planleggingen og prosjekteringen av damtiltak.

Vedr ansvarsbelegning etter pbl § 20-3 for damtiltak uten vassdragskonsesjon

Den juridiske virkningen av ansvarsbelegning av prosjekterende fag etter ansvarsrettsystemet i pbl § 20-3, er at prosjekterende foretak bekrefter at prosjekteringen «...er i samsvar med ytelser i TEK17 og preaksepterte ytelser (VTEK) eller ved analyse som viser at forskriftens (TEK17) funksjonskrav er oppfylt». Tiltak som er prosjektert etter kravene i damsikkerhetsforskriften kan derfor etter vårt syn ikke uten videre ansvarsbelegges etter pbl, selv om damsikkerhetsforskriftens krav til prosjektering tar utgangspunkt i prinsippene i Norsk Standard, og dermed i all hovedsak samsvarer med samme krav som i TEK17.

Videre stiller damsikkerhetsforskriften kvalifikasjonskrav til fagansvarlige for utarbeidelse av tekniske planer, utførende foretak og ansvarlige for kontroll etter forskriften, blant annet med krav om personlig myndighetsgodkjenning (NVE) av fagansvarlige, jfr. §§ 3-1 og 3-7. Tekniske krav og krav til utførende foretak, samt kontroll av prosjektering og utførelse, blir ivaretatt av bestemmelsene i damsikkerhetsforskriften.

Det kommer frem av merknadene til damsikkerhetsforskriftens § 5-2 at NVEs godkjenning av tekniske planer erstatter byggesaksbehandling etter pbl. Vi vurderer ordlyden som noe upresis, da godkjente tekniske planer alene ikke gir byggetillatelse. Det finnes ikke unntak i SAK10 for tiltak som kun omfattes av damsikkerhetsforskriften, tiltaket må i tillegg omfattes av en vassdragskonsesjon for at unntaket i SAK10 § 4-3 første ledd bokstav b skal komme til anvendelse. Dersom vassdragsanlegget ikke omfattes av en konsesjon, vil det derfor i tillegg være søknadspliktig etter pbl. Vi mener hensikten med merknaden må være å unnta *prosjekteringen og kontroll* av vassdragsanlegget fra bestemmelsene i pbl/TEK17, og mener dette kan understøttes med at merknaden også viser til at godkjenning av teknisk plan «...ivaretar de samme kravene til byggteknisk standard ved anleggene».

Oppsummering

Ansvarsbelegning av fagområder for vassdragsanlegg i konsekvensklasse 1-4 vil være unødvendig siden anlegget omfattes av bestemmelsene i damsikkerhetsforskriften som ivaretar tekniske krav, krav til utførende foretak og kontroll av utførelse. Krav om ansvarsbelegning etter pbl kan videre oppfattes som urimelig da det krever prosjektering og kontroll etter to regelsett. Et slikt krav vil også medføre saksbehandling etter pbl i tillegg til damsikkerhetsforskriften, altså dobbel saksbehandling.

Etter pbl § 23-1 femte ledd kreves ikke ansvarsbelegning etter pbl der det er «...klart unødvendig». Som eksempel viser veilederen til SAK10 kap. 5 at slike unntak blant annet kan gjelde for tiltak som ikke omfattes av TEK17. Regelen skal videre «...gi adgang til å lempe kravet om ansvarlig foretak der kravet ikke tjener noen hensikt». Terskelen for å benytte unntaksregelen for vassdragsanlegg hvor NVE har godkjent tekniske planer, bør etter vårt syn være lav.

01	2021-02-17	For eksternt bruk	ThoRid	MaTen	ThoRid
Versjon	Dato	Beskrivelse	Utarbeidet	Fagkontrollert	Godkjent

Dette dokumentet er utarbeidet av Norconsult AS som del av det oppdraget som dokumentet omhandler. Opphavsretten tilhører Norconsult AS. Dokumentet må bare benyttes til det formål som oppdragsavtalen beskriver, og må ikke kopieres eller gjøres tilgjengelig på annen måte eller i større utstrekning enn formålet tilsier.